

Адаптація та підтримка учнів-ВПО. Три поради для протидії дискримінації та булінгу в школах в умовах воєнного стану

Ми вже не раз говорили про проблему дискримінації та про те, як важливо виховувати в дітях толерантність. Зараз це питання не втрачає актуальності: до центральних та західних областей України приїхало, рятуючися від війни, багато вимушено переміщених осіб. І хоча більшість людей ставиться до них зі співчуттям та розумінням, на жаль, нюанси такі є.

У ваших класах уже з'явилися (або можуть з'явитися найближчим часом) учні, які приїхали з територій, на яких ведуться активні бойові дії. Як поводити себе та як пояснити учням, що перед ними рівні? А навіть якщо новеньких учнів і немає, як ставитися до приїжджих? Діти можуть ставити вам такі запитання, тож потрібно бути готовими до них.

Перший акцент: допоможіть дітям вивчити правильну термінологію. Їхні нові однокласники (та й усі приїжджі загалом) не біженці. Люди, які знаходяться на території своєї країни, не можуть бути біженцями. Вони – вимушено переміщені особи (ВПО).

Поясніть учням, що люди приїхали до більш безпечних регіонів країни тому, що були змушені, бо вони рятували дітей та себе, а не тому, що їм просто захотілося відпочити. За інших умов вони радо залишилися б удома, де в них є все: житло, гроші, робота, гідні умови для дітей тощо.

Говоріть із учнями відверто

Зараз багато хто чує історії про вимушено переміщених осіб, які поводити себе не надто чемно, а то і грубо, зі стороною, що їх приймає. Цілком можливо, що це обговорювали і в родині ваших учнів. Поясніть дітям, що так, такі ситуації дійсно трапляються, люди взагалі різні, тож і поведуть себе по-різному. До того ж варто зважати на стрес: постійні тривоги та звуки вибухів просто так не забуваються, люди справді травмовані, можуть поводити себе не так, як зазвичай. Але поведінка однієї людини не має впливати на ваше сприйняття інших людей. Не варто переносити ставлення до одного на всіх, це завжди помилкова стратегія, яка призводить до дискримінації.

Також можна пояснити дітям, що, на жаль, і сторона, яка приймає ВПО, не завжди поводить себе приязно. Є проблема упередженого ставлення до них як, наприклад, до «втікачів», а дехто взагалі намагається нажитися, сдаючи приїжджим квартири в 2-3 рази дорожче, ніж раніше. Чому так? Бо люди різні. І учні мають це усвідомлювати.

Ще одна розповсюджена претензія: переселенці продовжують спілкуватися російською. Дійсно, російська – мова агресора. Але люди, які приїхали зі зруйнованих агресором міст, спілкуються нею не тому, що позитивно ставляться до загарбника. І тут настає час екскурсу в історію. Розкажіть дітям більше про лінгвоцид, про русифікацію, загалом про історію України, аби вони могли краще зрозуміти, чому ж у деяких регіонах нашої країни російська мова переважає. Так, зараз ситуація така, що все більше людей переходять на українську. І це чудово! Але варто розуміти, що не всі можуть зробити це швидко.

Звісно, не приховуйте й те, що хтось усе одно спілкуватиметься виключно російською. Це теж вибір, не варто вступати в суперечки, зазвичай вони ні до чого не призводять. Навіть якщо цей вибір нам дуже не подобається.

Варто розуміти, що війна завжди була родючим ґрунтом для дискримінації за будь-якими ознаками. Ті, хто опинився у вразливій ситуації, сприймаються як слабші, а то й як винні у тому, що сталося. А від цього до булінгу та дискримінації лишається лише крок. І в часи, коли вся нація має об'єднатися, знову з'являються полюси «ми» та «вони». Ми знову шукаємо відмінності (інколи навіть вигадуємо їх), звинувачуємо та ображаємося. Так, теперішня ситуація жахлива і неймовірно складна, але в будь-якому разі потрібно лишатися людьми та підтримувати одне одного. Тепер немає ніякого «ми» та «вони». Ми всі разом. Ми єдині.

Звіряйтеся із чек-листом недискримінації

Поясніть дітям основні принципи недискримінації, толерантного ставлення до інших людей. Розкажіть про дискримінацію, якою вона буває та чому виникає.

Аналізуйте ситуацію: приділяйте особливу увагу особам, яких можуть дискримінувати. Стежте за ситуацією, а якщо побачите перші ознаки цькування - втручайтеся.

Завжди враховуйте лише факти, а не припущення або побоювання однієї зі сторін (або власні).

Розробіть план дій та варіанти розв'язання проблем (навіть гіпотетичних). Так ви будете готові та не витратите час дарма.

Об'єднайтеся із колегами. Дискримінація – глобальне явище, із яким складно впоратися самотужки. Тож діяти разом – найкраще рішення.

Читайте наші статті, присвячені темі створення недискримінаційного освітнього середовища та протидії булінгу.

Оберіть стратегію дій

Є різні стратегії дій учителя, який бачить дискримінацію чи булінг. Але одне відомо точно: залишатися осторонь просто неприпустимо. Явище не зникне саме по собі. Краще працювати на випередження.

Встановіть суворі правила, створіть разом із дітьми статут для протидії дискримінації. Учні мають розуміти, чому та чи інша поведінка буде неприйнятною та знати, що порушення правил призведе до негативних наслідків. Проводьте тематичні виховні години, не бійтеся говорити про війну, її причини та наслідки.

І головне – вірте в нашу перемогу та діліться цією вірою з учнями!